

Příloha č. 4 Výběr informací a myšlenek z polostrukturovaných rozhovorů s pedagogickými pracovníky školy

Příloha zachycuje informace a myšlenky dvou pedagogických pracovníků školy týkající se obou hlavních témat PIP: širokého zapojování žáků do soutěží, přehlídek a dalších akcí a rozsáhlé propagace úspěchů a aktivit žáků na sociálních sítích. Citace z rozhovoru jsou vyznačeny kurzívou.

Citace z různých míst rozhovoru, které spolu souvisí, jsou spojeny do bloků. Pokud je uvnitř citace závorka, jde o vysvětlující poznámku vloženou tazatelem. Každý blok je předznamenán větou vyznačenou tučným písmem, která parafrázuje hlavní myšlenku bloku a reprezentuje tedy evaluační zjištění. Kvůli kontextu jsou ponechána i ta evaluační zjištění a citace, které se zaměřením příkladu inspirativní praxe souvisí jen volně a dokreslují situaci.

Oba pedagogičtí pracovníci (PP1 a PP2) jsou v denním kontaktu se žáky učebních oborů kategorie H a E. Jména žáků jsou změněna.

Podpora žáků ze strany PP pro účast na akcích je dlouhá a složitá cesta trávající od nástupu prakticky po celé studium.

- *„Je to dlouhá a složitá cesta pomoci tomu žákovi se vypracovat.“ (PP1)*

Pomoci žákům s problémy dostat se na soutěže a podílet se případně i na jejich úspěchu je pro pedagogické pracovníky dvojnásobně cenné a přináší to velkou satisfakci.

- *„Je úspěch pro pedagogy, když žák, který přišel ze ZŠ s poruchami učení, se dokáže připravit na odbornou soutěž, a dokonce se i umístí.“ (PP1)*

Nabídka účastnit se soutěže (akce) je učiteli adresovaná široce, tj. všem žákům, kteří spadají do oprávněných účastníků.

- *„Na začátku školního roku se plánují i účasti na soutěžích. Učitel odborného výcviku například ohlásí, že v květnu bude soutěž v pečení chleba a žákům popíše, jak taková soutěž vypadá. Nabídku účastnit se dostávají prakticky všichni.“ (PP2)*
- *„Když proběhne určitá soutěž, tak já se ve svých hodinách ptám soutěžících na zážitky, dojmy, hodnocení. Tím se snažím namotivovat i ostatní žáky. Dělal jsem to tak i další učitelé. Je potřeba o těchto aktivitách pořád mluvit, dostávat pod kůži tyto informace i ostatním. Že i příští rok tahle soutěž bude, že je možná účast i dalších. Ptám se, co tomu říkají. Snažím se to s nimi probrat, aby o soutěži přemýšleli, nejde jen o reprezentaci školy, ale i o samotného žáka.“ (PP1)*
- *„Před soutěžemi koordinujeme mezi sebou přípravu žáků, myslím tím my učitelé odborných předmětů s mistry, tedy učitelé odborného výcviku. Např. když se připravujeme na gastronomickou soutěž, tak paní mistrová požádá, aby si zadané téma ještě zopakovali v odborném předmětu. Na výcviku to natrénují dovednostně a v odborných předmětech je připravíme z pohledu teoretické části a potom všechno propojíme.“ (PP2)*

Před nominací na soutěže a akce probíhá vytipování žáků na základě úrovně dovedností.

- „Učitel odborného výcviku například ohlásí, že v květnu bude soutěž v pečení chleba, a seznámí je s propozicemi soutěže. Nabídku účastnit se dostávají prakticky všichni. A učitel i vyzkouší, co by kdo asi dokázal upéct.“ (PP2)

Kritériem pro zařazení do týmu pro soutěže, přehlídky a akce je vedle úrovně odborných dovedností a znalostí i motivace. Roli hraje např. i extroverze projevující se ochotou jít s kůží na trh – mluvit, prezentovat tým v rámci akce.

- „Velikost družstev do soutěží je limitovaná. Nabídku na účast mají prakticky všichni a zároveň taky už mají učitelé vytipované žáky. Stává se, že do počtu v družstvu ještě někdo chybí a v družstvu by měl také být náhradník pro případ nemoci. Místo se nabídlo třeba Jandové (zminěna níže v kazuistice). Ona byla univerzální člověk, dřič, hodně motivovaná. Měla mentální postižení, hodně špatné rodinné zázemí. Když mohla soutěžit, tak byla šťastná, dělala jí i radost, když se s ostatními objevila na nástěnce.“ (PP2)
- „A Petra (viz příběh Petry Jandové níže) se nestyděla, když věděla, co má říkat, tak ona byla schopná to říct.“ (PP2)
- „Ona (Petra Jandová) byla vždy plná dojmů, které okamžitě chtěla někomu sdělit, šla po škole a vyprávěla, jak na tělocviku dřepovali, srdečná, extrovert, nebyla zakřiknutá.“ (PP2)
- „On je to totiž dost rozdíl. Ti žáci z éčkových oborů (obory kategorie E, tj. jednoduché a jednodušší kvalifikace) jsou takoví bezprostřední, oni s vystupováním na soutěžích nemají problém, i když to jejich vyjadřování není bezchybné, zadržávají nebo nemají dostatečnou slovní zásobu, tak oni do toho jdou naplno.“ (PP1)
- „Měli jsme na dvouletém učebním oboru chlapce, který byl hodně aktivní v žákovském parlamentu. On zastínil i ty žáky z háčkových oborů (myšleno žáky z tříletých oborů kategorie H), protože hodně věcí hned vymyslel a pustil se do nich. Je to s ním občas sice hodně těžké, on třeba přijde několikrát za den a něco vypráví. Žije jenom s tátou, ale zázemí má u něj dobré, táta mu dopřává výlety, zážitky.“ (PP1)

Procvičování (trénink) dovedností bezprostředně před soutěží, přehlídkou je intenzivní, částečně probíhá nad rámec vyučování, tj. ve volném čase žáků i učitelů.

- „...zatímco ten učitel se mu tady věnuje, je tady s ním do šesti, a to dítě to bere.“ Stává se, že před soutěží s žáky učitel zůstává i po pracovní době, třeba do šesti, a trénují. A ti žáci to ocení.“ (PP1)
- „S těmi, kdo se připravují na soutěž, paní učitelky a mistrové zůstávaly odpoledne a trénovali.“ (PP2)

O účast na soutěžích mají žáci s problémy větší zájem než ti bez problémů.

- „Překvapivě ne tak často se do soutěží hlásí žáci z fungujících rodin, ale z problémových rodin. Třeba Pavel, je takový zarputilý, chce dokázat rodičům – já to dokážu, já to umím.“ (PP2)
- „Žáci z problémových rodin jsou často vděční, že dostanou suroviny, že se jim výrobek povede... Byť to třeba není úplně na první místo. Ale je hrdý sám na sebe – tohle jsem dokázal sám.“ (PP2)

- „Ty děti, které jsou z těch slabších sociálních podmínek a mají zájem něco v životě dokázat, protože rodiče nemají výuční list, nemají střední vzdělání, sourozenci nedokončili a oni už jsou v té rodině poslední v řadě, kdo by mohl něco dokázat. A oni to tady i sami říknou. Toto se hodně týká gastroborů, cukrářských, pekařských.“ (PP1)

Pro žáky čelící problémům mohou být soutěže a akce určitým druhem kompenzace pocitu neúspěchu v teoretických a všeobecně vzdělávacích předmětech.

- „Žáci v teorii moc nevyunikají (myšleno žáci s problémy v učení), jim teorie moc nejde, ale v té praktické výuce jsou horliví. Sice výsledky nejsou precizní, ale vyvažují to snahou.“ (PP2)

Pro žáky s problematickým rodinným zázemím může být příprava a účast na soutěžích a akcích spojena s přijetím a respektem ze strany dospělých (zde učitelů) v případech, kdy se jim toto nedostává doma. Motivační může být i vykročení „za hranice všedních dnů“ a limitů rodiny.

- „Žáci se snaží, ale nemají z domova vedení a podporu. Když se připravují na soutěže a přehlídky, tak ví, že mají konkrétního učitele odborného výcviku chvilku sami pro sebe. Je to taková kompenzace něčeho, co jim chybí doma.“ (PP2)
- „Bohužel v rodinách se jim často moc nevěnují. Některým rodičům je jedno, jestli se jejich dítě vyučí, nevyučí. Hlavně že někam chodí a nemají s ním problémy. Zatímco tady ve škole se jim učitel věnuje, je tady s ním do šesti, a to dítě to bere. Neznamená, že by si s ním vytvářel vazbu ‚maminko, tatínku‘. Žák je rád, že mu učitel věnuje čas, předá zkušenosti. Najednou zjistí, že například kremrole se netočí nalevo, ale napravo. A ono se mu to nakonec povede udělat.“ (PP1)
- „A řekne, paní učitelko, paní mistrová mě pochválila. Řekne hrdě, dostala jsem trojku, a je za to vděčná.“ (PP2)
- „Žáci z problematických rodin na tu soutěž chtějí jet i proto, že je to v jiném městě, do kterého by se jinak nepodívali. My jsme třeba zjistili, že někteří naši žáci ve svých 15 letech nikdy nebyli v Karlových Varech (cca 20 minut autobusem ze Sokolova)! Protože rodiče je tam nevezmou. Nebo je tam vezmou, ale do supermarketu na nákup, ale už si neudělají výlet třeba na Dianu (vyhlídka nad Karlovými Vary). My jsme zmapovali, že žáci rádi pojedou třeba do Liberce, do Děčína na soutěž, i když se vyjíždí už ráno ve 4 hodiny. Chtějí se podívat jinam, kde nikdy nebyli.“ (PP1)

Učitelé žákům pomáhají překonávat různé překážky, které mohou bránit jejich účasti na soutěžích, přehlídkách a dalších akcích.

- „Někteří žáci říknou, že maminka by s tou účastí na soutěži nesouhlasila, my se jim to snažíme vysvětlit (ve smyslu vybavit žáky argumenty) a oni je pak doma říknou rodičům. S úplnými zákazy se nesetkáváme. Stane se, že rodiče zavolají, maminka se zeptá, o jakou aktivitu se jedná, co to obnáší, tak jí to vysvětlíme a vše je naprosto v pohodě.“ (PP1)
- „Pro některé rodiče je problém platba spojená s účastí žáka na akci. Problém může být i oblečení – třeba u lyžařského kurzu. Stalo se nám, že na kohezní pobyt si žák nepřivezl hygienické potřeby, neměl ani náhradní ponožky! Žák řekne, já nejedu na lyžák, protože nemám nic na sebe, mě naši nepustí. Toto se snažíme jako učitelé řešit někdy i zapůjčením věcí, vybavení.“ (PP2)

- „I ta stovka je hodně (myšlena částka, kterou musí zaplatit žák), i když je tam jen tato minimální platba... Oni se žáci i za to stydí, že jsou v takové situaci, stydí se to v té třídě říct, oni se pak takových aktivit nechťejí zúčastňovat, a už poznáte i na tom chování, že si pak toho žáka musíte vzít mezi čtyřma očima a zeptat se, o co tam vlastně jde. Protože to dítě se nehlásí, není aktivní, nechce se vůbec do té aktivity zapojovat, protože neví, co to obnáší. Ale já když pojedu na mimoškolní aktivitu a já řeknu, vlak platit nemusíte, jídlo dostanete, pití dostanete, tak pojedou všichni. Ale v první fázi je vždycky otázka, kolik nás to bude stát, a od toho se to všechno odvíjí.“ (PP1)
- „Naše škola sice nemá fond na podporu žáků ze sociálně slabých rodin, ale my se snažíme tyto akce dělat z projektů, tam jsou prostředky na výlety, exkurze.“ (PP2)
- „My se jim snažíme ukázat jiný svět. A právě proto my chodíme do těch projektů a vypisujeme haldy papírů, abychom těm dětem mohli dopřát něco zdarma.“ (PP2)
- „Účast na některých soutěžích je podporovaná z Ákácéčka (Asociace kuchařů a číšníků). Startovné, včetně surovin, hradí škola. Takže ten žák v podstatě ‚jen‘ jede na tu soutěž.“ (PP1)
- „Když je to školní soutěžní akce, tak náklady hradí škola.“ (PP2)
- „Profesní oblečení na praxe musí žáci mít, hradí jej rodiče při nástupu do školy. Jsou tu zaměstnavatelé, třeba hotely Imperial, Thermal, sociální partneři, kteří mají jednotné oblečení, které půjčí i žákům. Naše škola má sady jednotného oblečení na soutěže, pro žáky i mistry, a to jim na soutěže půjčujeme. Nechali jsme si je ušít u výrobce profesního oblečení, našli nám několik velikostí a žákům je půjčujeme. Na soutěžích je nutné, aby tým byl měl jednotné oblečení s logem školy.“ (PP1)
- „Někteří žáci říknou, že svoje děti nechťejí vychovávat tak, jak to vidí u svých rodičů: ‚Já nechci být jako otec nebo matka, bez vzdělání, já to chci někam dotáhnout.‘ S těmito informacemi také musíme pracovat a snažit se je udržet ve škole pomocí soutěží, stáží či mimoškolních aktivit. Motivujeme je – pojd' ještě dál, dokážeš to, pak dostaneš výuční list... Snažíme se žákům vše vysvětlit a hovořit o jejich budoucnosti, zde některé rodiny selhávají.“ (PP1)
- „U nás ve škole je to spolupráce celková, komplexní. Bohužel ale takhle nemůžeme poznat všechny děti, i když pořád mapujeme. Těžší je to u introvertů, kteří se moc neprojeví, je těžké se k nim dostat, nesvěřují se.“ (PP2)
- „...my to s těmi dětmi rozebíráme, ať je to jeden, druhý, pátý, desátý, a vždycky se nějak sejdeme (myšleno učitelé) a řekneme si, co kdo, které to dítě, co a jak, jak ho podpořit. My se scházíme na takových neformálních poradách o konkrétních dětech.“ (PP2)

Pocit uspokojení přináší žákům i týmová práce, která je s účastí na soutěžích, přehlídkách a akcích spojena.

- „Žáci jsou soutěživí. My jsme třeba ve škole dělali akci – Vánoční selfie s atraktivním pozadím. Žáci tím úplně žili a pořád chodili a říkali: ‚Paní učitelko, už máme tolik a tolik lajků, paní učitelko, tu soutěž vyhraje.‘ Byla za to jen sladká odměna, žádné vouchery na dovolenou, byly to jenom takové maličkosti. Oni prostě jako kolektiv najednou žili tím, že něco společně dokázali.“ (PP1)
- „V tom soutěžním týmu jsou tři dobří a dva žáci jsou jakoby v závěsu, ale celkově ten tým dosáhne nějakého cíle, umístění.“ (PP1)

Jedním z efektů soutěží, přehlídek a akcí je propojování žáků různých oborů, ročníků a sociálních vrstev, což obohacuje jejich vztahy a je pro ně motivující.

- „Je fakt, že soutěžit nechtějí všichni žáci. Skupina těch aktivních dětí se účastní pak i mimoškolních aktivit. A lépe se mezi sebou poznají. Setkává se tady třeba žák z bohaté rodiny s těmi, co nemají dobré zázemí. Nemají problém si říct, čau Martino, čau Pepo, jak se máš a tak dále, i když to třeba není žádné přátelství. Ale tam je právě taková ta propojenost, že spolu strávili několik hodin na akci čištění řeky Ohře nebo strašili na hradu Hartenberk (konkrétní akce pořádané školou).“ (PP2)
- „Jak se žáci střídají, sudý lichý týden, tak se neznají, ale tu sobotu se potkají oba týdny (myšleno na volnočasové aktivitě). Žáci jinak nemají možnost se vidět, protože jsou ve škole a ti zas na odborném výcviku. Sobotní aktivita je dá dohromady, seznámí se spolu, poznají se navzájem, najdou se na sociálních sítích a už spolu komunikují a vytvoří se kamarádský vztah.“ (PP1)
- „Žáci třeba řeknou paní učitelce tělocviku, minule tam s námi byla Petra (Petra Jandová, zmíněna níže v kazuistice) a ona říkala, že hraje florbal, a paní učitelka ji vezme, protože ví, že Petra je dřič, chce se ukázat, chce vypadat dobře, chce mít trošičku i jiné kamarády, vůbec někoho, s kým se pozdraví.“ (PP2)

Pro žáky, kteří se účastní na soutěžích, přehlídkách, akcích, je satisfakcí i uveřejnění informací o jejich zapojení do akcí na školních sociálních sítích a webu.

- „To společné s tou kadeřnicí, která má rodinné zázemí, a s tou cukrářkou Petrou (žákyně je zmíněna v kazuistice), to společné je, že jsou opravdu rády, že jsou vidět. Že mají fotku na školním Facebooku.“ (PP2)
- „Žáci nám řeknou: ‚paní učitelko, viděla jste na Facebooku, kolik tam máme lajků?‘“ (PP2)
- „Všichni učitelé máme mobily, takže když třeba jedeme na výlet na kolech, pošleme školnímu správci fotky, a než dojedeme do Karlových Varů, je to už na Facebooku, že náš peloton jede.“ (PP1)
- „Žáci mají tu možnost, dělat sami fotky na Facebook. My máme správce, který to na profil umístí. Bráníme se ale, aby se na Facebooku objevovalo všechno možné. Většinou statusy vznikají tak, že na akci se udělají fotky, pošlou se správci se základními informacemi, ten to doformuluje, přidá smajlíky a umístí na profil.“ (PP2)

2. část setkání s totožnými pedagogickými pracovníky

Úryvky z vyprávění o žákyni Petře Jandové (vypráví PP2; jméno a další reálie změněny)

„Petra Jandová, žákyně dvouletého éčkového oboru pekařské práce, s lehkým mentálním postižením, otec alkoholik, absolvovala speciální školu, zanedbaná, měla při nástupu špatné sociální návyky. V minulém roce se vyučila a odcházela jako komunikativní, šťastná, že byla u nás ve škole. Byla šťastná, že byla na té soutěži, jak se jí povedly ty dorty. Byla i na lyžařském výcviku, byla čistit řeku Ohři, byla prakticky na každé aktivitě. Poskytovali jsme jí kompenzační pomůcky, věnovali jsme se jí. Když nás dnes potká, hlásí se k nám.“

„...přišla k nám, položila hlavu na rameno, říká, mistrová mě pochválila, já pojedu na soutěž... Díky projektu se dostala do Mlýnu u Veselých, byli tam i další žáci různých oborů. Zažili exkurzi, něco nového se naučili, a pak soutěžili, dostali i certifikát. Pro Petru bylo hodně důležité, že se dostala na chvíli pryč od otce.“

„Petra se vždy chtěla účastnit všech akcí. S těmi, kdo se připravují na soutěž, paní učitelky a mistrové zůstávaly odpoledne a trénovali. A Petra se nestyděla. Když věděla, co má říkat, tak ona byla schopná to říct. Byla vždycky plná dojmů, které okamžitě chtěla někomu sdělit, šla po škole a vyprávěla, třeba jak na tělocviku dřepovali. Byla srdečná, extrovert, nebyla zakřiknutá.“

Úryvky z vyprávění o žákyni Valerii (vypráví PP2; jména změněna)

„Tak to byla Valerie, krásná dívka z neúplné rodiny. Byla tam nějaká rivalita mezi ní a jejím bratrem. Valerie přišla z normální ZŠ, ale přihlásila se na éčkový učební obor práce ve stravování. Ona byla taková záškolačka, byla z neúplné rodiny, bratr se jí posmíval, že je ona na takovém oboru. Valerie byla úplně normální holka v pohodě, neměla žádné výukové problémy, učivo zvládala levou zadní. Objevil se tam ale v prvním ročníku problém, že si našla chlapce, se kterým začala normálně žít v jeho bytě. Ona byla taková modelka, vypadala jako Andrea Verešová. Po půlce prvního ročníku přišla s tím, že by ze školy chtěla odejít. Paní třídní učitelka to s ní hned začala probírat, rozmlouvala jí to, že je škoda odcházet ze školy, že je šikovná. Problém byl v tom, že na odpolední výuku moc nechodila, to chtěla být se svým přítelem.“

„Změna nastala, když začala působit v soutěžních družstvech školy v rámci soutěží pro kadeřnice a kosmetičky. Byla krásně nalíčená oblečená, a v tomhle se asi zhlídla, to ji zaujalo. Pak tu zůstala celé tři roky, zapojila se i ve svém oboru do gastronomických soutěží, mohla vyjet někam do světa. Pod vlivem těchto akcí pak svoje rozhodnutí odejít přehodnotila.“

„On tady dokonce u nás ve škole byl i ten její přítel. Byl vysokoškolák, o několik let starší, měli se rádi, chtěli spolu být i do budoucna. Měla od něj první poslední. Mluvili jsme i s ním. Valerie si svůj odchod nakonec rozmyslela. Sama to řekla, že zkušenost modelky byla pro ni důležitá.“

„Najednou začala žít i studentský život, začala se kamarádit s ostatními. Byla spíš introvert, do sebe uzavřená, tím že měla ten vztah s přítelem, tak žila bokem a jinak než ostatní. Trošku se i nejdřív stranila kolektivu, ale když začala na soutěže jezdit i jako modelka, zjišťovala, jaké mají ostatní holky problémy. Ona už žila takovým ‚manželským‘ způsobem. Trochu se v tom plácala, měla jakoby všechno, takže to vzdělání tolik neoceňovala. Neuměla si představit, když by třeba zůstala sama, a bude bez vzdělání, že nesežene práci. Tohle vysvětlujeme často i jiným žákům, ale je to hodně obtížné, protože oni žijí tady a teď.“

„... a jak začala Valerie dělat modelku kosmetičkám, což je maturitní obor, ty žákyně jsou někde jinde, to je tak trošku elita, ona od nich odkoukala jiné vzorce chování. Valerie byla taková prostá duše, nedomýšlela následky. Od kosmetiček získala trošku jiný náhled, přehodnotila to, nakoukla do jiného světa. Kosmetičky jsou děti z úplně jiných sociálních zázemí, jsou to často dobře fungující rodiny, takže ona najednou zjistila, že jsou to dva světy.“

